

“Тасдиқ менамоям”

Директори Маркази инноватсионии
биология ва тибби АМИТ
д.и.б. Саттаров Ҷ.С.

2023 с.

ХУЛОСАИ

чаласаи васеи Шурои илмӣ-техникии Маркази инноватсионии биология ва тиббии Академияи миллии илимҳои Тоҷикистон (МИБваТ АМИТ)

Рисолаи диссертсионии Ғаниев Начмиддин Хуршедович. дар мавзуи: “**Таъсири гепатопротектори маҷмӯи растаниҳои доругии маводи «Гепатрил» хангоми осеби токсикӣи чигар бо СС₁₄**” дар Маркази МИБ ва Т АМИТ иҷро гардидааст.

Дар давраи кори диссертсионӣ солҳои 2014 - 2017 Ғаниев Н.Х., фаъолияти илмӣ худро ба ҳайси аспиранти МИБваТ АМИТ иҷро намудааст. Кори диссертсионӣ дар доираи мавзӯ ва нақшаи илмӣ - таҳқиқотӣи озмоишгоҳи биологияи тиббӣ ва биотехнологияи маводҳои доруворӣи Маркази инноватсионии биологӣ ва тиббии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, МД “Институти Гстроэнтрология”- и Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ОМИТ МДТ “ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино” иҷро карда шудааст”. Коркарди равишҳои инноватсионӣ, ки беҳатарии организмҳои зиндаро муқаррар мекунанд” (№ГР 0116 ТҶ 00628) анҷом дода шудааст.

Ғаниев Н.Х., соли 2012 факултети фармасияи Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон баноми Абуалӣ ибни Сино-ро бо ихтисоси “Фармасия” хатм кардааст.

Шаҳодатномаи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ 2014 аз ҷониби Маркази инноватсионии биологӣ ва тиббии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон дода шудааст.

Тасдиқи мавзӯи рисола: 12 ноябри соли 2014 дар суратчаласаи №5-Маркази инноватсионии биология ва тиббии Академияи миллии илимҳои Тоҷикистон (МИБваТ АМИТ) тасдиқ шудааст.

Роҳбари илмӣ: доктори илмҳои тиб, профессор, академик Миродҷов Ғиесиддин Қутбиддинович ва мушовири илмӣ - Азонов Ҷаҳон Азонович – доктори илмҳои тиб, профессор, корманди хизматнишондодаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, корманди калони илми

Озмоишгоҳи марказии илмӣ-тадқиқотии МДТ “Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯали ибни Сино”.

Аз рӯи чамъбасти муҳокима хулосаи зерин қабул карда шуд:

Мубрамияти мавзӯ. Айни замон, шумораи зиёди гепатопротекторҳои гиёҳӣ, аз ҷумла аз хори қарроқ (қарсил, силимфан, силибан, легалон ва ғайра) ва табиаташон синтетикӣ (эссентсиал, урсосан, холудексан) мавҷуданд. Дар асоси фосфолипидҳои эссенсиалӣ Н-эсепурӣ, эсфаж, эсливро ва ғайраҳо офарида шудаанд. Гепатопротекторҳои мавҷуда танҳо ба зинаҳои алоҳидаи патогенези бемориҳои шадид ва музмини ҷигар таъсир расонида, на ҳама вақт натиҷаи дилхоҳ медиҳанд. Таҳлили гепатопротекторҳои гуногун нишон медиҳад, ки айни замон самараноктарин дору кислотаи урсодезоксихоликӣ (КУДХ) махсуб меёбад, ки рушди некрози ҳуҷайраҳои ҷигарро пешгирӣ мекунад ва паҳншавии бофтаи чандири (фиброзиро) дар ҷигар коҳиш медиҳад. Илова бар ин, чунин шуморида мешавад, ки КУДХ хосияти зиддивирӯсӣ (ба муқобили вирусҳои В ва С – ро) дорад (Белоусов Ю. Б., Моисеев В. С., Лепяхин В. К., 2001. Буеверов А. О., Подымова С. Д., 2001. Минушкин, О. Н. 2002).

Ба ҳамагон маълум аст, ки самаранокии гепатопротекторҳои растанигӣ тавассути таъсири онҳо ба механизмҳои патогенетикии осеби музмини ҷигар вобастаги дорад. Ин гепатопротекторҳо, ба туфайли мавҷудияти флавоноидҳо, полифенолҳо, микроэлементҳо ва моддаҳои гуногуни фаъоли биологӣ дар таркибашон, дорои хосиятҳои антиоксидантӣ, иммуномодуляторӣ, захраронӣ ва муътадилсозии мембранаҳо мебошанд. Гепатопротекторҳои растанигӣ, дар муқоиса бо синтетикӣ, таъсироти иловагии дуҷумдараҷа надоранд. Ин ба мо имкон медиҳад, ки дурнамои ҳосил намудани гепатопротекторҳои навро аз гиёҳҳои шифобахши ватанӣ ба даст орем, ки ин душвории фармакология ва фарматсияи ҷумҳуриро қисман ҳал менамояд (Мироджов Г.К. ва муалифон 2015).

Бисёр доруҳои гиёҳӣ ба ҳолати функционалии мембранаи гепатоситҳо ва дар ин замина мусоидат ба муътадилшавии равандҳои метаболикии ҷигар ва барқарорсозии сохторӣ он мусоидат мекунанд. Дар айни замон, доруҳои гепатопротекторӣ, ки хосиятҳои антиоксидантӣ, муътадилсозии мембрана, бартарафи захролудшавӣ, захраронӣ, иммуномодуляторӣ ва дигар намудҳои таъсири фармакологӣ ва биокимиёи доранд, васеъ истифода бурда мешаванд (Смольякова М.Б. ва муалифон 2011).

Саҳми шахсии аспирант дар натиҷагирии илмӣ. Ҳангоми гузаронидани таҳқиқот таҳияи нақшаи амалии гузаронидани таҷрибаҳо, таҳлил ва ҷамъбасти маълумотҳо аз сарчашмаҳо аз ҷониби муаллифи кори диссертатсионӣ анҷом дода шудааст. Коркарди оморӣ, таҳлил ва ҷамъбасти маълумоти бадастомада, таҳияи маводҳои дар ҳамоишҳои гуногуни илмӣ баррасишуда, навиштани мақолаҳо ва таълифи диссертатсия низ аз ҷониби муаллиф таҳти назорати роҳбари илмӣ ва мушовири илмӣ анҷом дода шудааст.

Моҳияти амалӣ таҳқиқот. Ҷорӣ намудани маводи нави "Гепатрил", ҳамчун гепатопротектори нави ватание, ки маводи доруғии воридшавандаро иваз карда метавонад, хизмат менамояд.

Навгониҳои илмӣ. Бори аввал, як маводи нави гепатопротекторӣ "Гепатрил" дар заминаи гиёҳҳои шифобахши Тоҷикистон таҳия карда шуд. Самаранокии истифодаи маводи растанигии "Гепатрил" ҳангоми зарари токсикӣи ҷигар бо мақсади пешгирии синдроми ситолитикӣ, холестазаҳо ва вайроншавии мубодилаи липидҳо дар муқоиса бо доруи "Карсил" муқаррар карда шуд. Масъалаҳои беҳатарии истифодаи "Гепатрил" ҳангоми омӯзиши захрнокӣи музмини семоҳаи он ошкор карда шуда, барои истифодаи ин иловаи фаъоли биологӣ ҳангоми бемориҳои системаи гепатобилиарӣ тавсияҳо пешниҳод шуданд (**Патент № ТҶ 998, 2019**).

Таъйиди (апробация)-и натиҷаҳои таҳқиқоти гузаронидашудаи он. Бо асоснок ва паиҳам барасӣ намудани муфтавои асосии биология, физиология ва тиб таъмин гардида, дар рафти таҳқиқот таҷҳизот ва аспобҳои муосири замонавӣ ва усулу услубҳои умумикабулшудаи соҳавӣ истифода шудаанд.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 13 конфронси илмӣ амалии ҷумҳуриявӣ барасӣ гардидаанд, аз он ҷумла: Маводи конференсияи шашуми байналмилалӣ «Хусусиятҳои экологии гуногунии биологӣ» Душанбе, 2015; Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Шурои олимони ҷавон «Нақши олимони ҷавон дар рушди илм, инноватсия ва технология» бахшида ба 25-солагии истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. 19-20 майи соли 2016; Маводи конференсияи дуҷуми ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ олимони муҳаққиқони ҷавони ДМТ «Донишгоҳи миллии Тоҷикистон – маркази тайёр кардани мутахассисони соҳибунвон» бахшида ба 25-солагии истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. 17-18 майи соли 2016; Маводҳои конференсияи илмӣ ҷумҳуриявӣ "Ҳолати захираҳои биологии минтақаҳои кӯҳӣ вобаста ба тағирёбии иқлим". Хоруг-2016;

Материалы научно – практической конференции молодых учёных и студентов ТГМУ им. Абуали ибни Сино с международным участием, посвящённой “Году молодёжи” Душанбе 28 апреля 2017. Маводҳои конференсияи Ҷумҳуриявӣ. “Дастоварҳои биохимияи муосир: ҷанбаҳои назариявӣ ва бунёдӣ”. Душанбе – 2017; Маводи конференсияи илмии ҷумҳуравӣ «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист». АИҶТ Шӯбаи илмҳои биология ва тиб Маркази инноватсионии биология ва тиб. (Душанбе 2019); Маводи конференсияи илмии ҷумҳуравӣ «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист». АИҶТ Шӯбаи илмҳои биология ва тиб Маркази инноватсионии биология ва тиб. (Душанбе 2019); Маводи конференсияи Ҷумҳуриявӣ. Дастоварҳои биохимияи муосир дар Тоҷикистон. ДМТ, Душанбе – 2020; «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист». Посвященного 30-летию Государственной независимости Республики Таджикистан и 10-летию образования ЦИБиМ НАН Таджикистана. (24 сентября 2021 г.); Маводи конференсияи II-юми илмии ҷумҳуриявӣ «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист», Посвященное 30-летию Государственной независимости Республики Таджикистан и 10-летию образования ЦИБиМ НАН Таджикистана. (24 сентября 2021 г.).

Мухимтарин интишороти унвонҷӯ аз рӯи диссертатсия:

Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи

Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1-М] Ганиев Н.Х. Поиск и перспектива использования новых гепатопротекторов растительного происхождения. [Матн]/ Мироджов Г.К., Якубова М.М., Курбанов К.М, Ишанкулова Б.А., Ганиев Н.Х. // Журнал Проблемы гастроэнтерологии №1 2015. С. 3-8.

[2-М]. Ганиев Н.Х. Влияние растительного лекарственного сбора «Гепатрил» на функциональные показатели печени при экспериментальном токсическом гепатите, вызванном CCl_4 . [Матн]/ Ганиев Н.Х., Якубова М.М., Мироджов Г.К., Курбанов М.К., Сафаров Б.И. // Журнал Проблемы гастроэнтерологии №2.- 2018 С. 45-49.

[3-М]. Ганиев Н.Х. Эффективность применения препарата синотека из ламинарии обыкновенной в терапии больных острым вирусным гепатитом (ОВГ). [Матн]/ Курбанов М., Камаридинов Х.К., Ганиев Н.Х. // Журнал Проблемы гастроэнтерологии 2015, №2, С. 31-34.

[4-М]. Ганиев Н.Х. Влияние лекарственного сбора Гепатрила на морфологические изменения печени крыс при подостром токсическом

поражении CCl_4 . [Матн]/ Ганиев Н.Х., Якубова М.М., Раджабова Н.И. // Журнал Проблемы гастроэнтерологии 2020, №1, С. 32-34.

[5-М]. **Ганиев Н.Х.** Таъсири маводи растанигии «Гепатрил» дар баъзе нишондиҳандаҳои биохимиявии хун ҳангоми гузаронидани таҷрибаи токсикии гепатит бо иловаи CCl_4 . Илм ва фановарӣ 2020. №3. С.105-110.

[6-М]. **Ганиев Н.Х.** Таъсири маводи «Гепатрил» ба тағйиротҳои морфологӣ чигар ҳангоми захролуд шави бо чор хлориди карбон CCl_4 . [Матн]/ Ганиев Н.Х.// Журнал Авҷи Зухал. 2022, №2, С.95-98.

[7-М].. **Ганиев Н.Х.** Омӯзиши фармакологии маводи растаниги “Гепатрил” [Матн]/ Азонов Ҷ.А Ганиев Н.Х.// Журнал Авҷи Зухал. (ба ҷоп спорида шуд)

Маводи конференсияҳои байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ

[8-М]. **Ганиев Н.Х.** Физико-химический состав экстракта «Гепатрил», полученного на основе некоторых лекарственных растений Таджикистана [Матн]/ Ганиев Н.Х., Рашидова Д.Р.// Маводи конференсияи илмии ҷумҳуравӣ «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист». АИҶТ, Шӯбаи илмҳои биология ва тиб, Маркази инноватсионии биология ва тиб. (Душанбе 2019). С. 18-19.

[9-М]. **Ганиев Н.Х.** Разработка нового гепатопротектора «Гепатрил» на основе лекарственных растений Таджикистана [Матн]/ Рашидова Д.Р., Ганиев Н.Х. // Маводи конференсияи илмии ҷумҳуравӣ «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист». АИҶТ, Шӯбаи илмҳои биология ва тиб, Маркази инноватсионии биология ва тиб. (Душанбе 2019). С. 50-51.

[10-М]. **Ганиев Н.Х.** Биологически активная добавка (БАД) “Гепатрил” для лечения и профилактики заболеваний гепатобилиарной системы. [Матн] / Ганиев Н.Х., Курбонов М.К. // Маводи конференсияи II-юми илмии ҷумҳуриявӣ «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист». Посвящается 30-летию Государственной независимости Республики Таджикистан и 10-летию образования ЦИБиМ НАН Таджикистана. (24 сентября 2021 г.). с 55-57.

[11-М]. **Ганиев Н.Х.** Влияние лекарственного сбора “Гепатрил” на морфологические изменения печени крыс при подостром токсическом поражении четыреххлористым углеродом (CCl_4). [Матн]/ Ганиев Н.Х., Мироджов Г.К // Маводи конференсияи II-юми илмии ҷумҳуриявӣ «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист». Посвящается 30-летию Государственной независимости Республики Таджикистан и 10-летию образования ЦИБиМ НАН Таджикистана. (24 сентября 2021 г.). с 49-51.

[12-М]. Ганиев Н.Х. “Опыт моделирования токсического поражения печени четыреххлористым углеродом в эксперименте” [Матн]/ Сафаров Б.И. Ганиев Н.Х // Материалы научно – практической конференции молодых учёных и студентов ТГМУ им. Абуали ибни Сино с международным участием, посвящённой “Году молодёжи” Душанбе 28 апреля 2017. с 462.

[13-М]. Ганиев Н.Х. Влияние гепатопротекторного растительного сбора “НОУ-ХАУ” на некоторые функциональные показатели почек в хроническом эксперименте. [Матн]/ Ганиев Н.Х., Убайдулло М.О., Мародмамадова Н.Г // Маводҳои конференсияи Ҷумҳуриявӣ. Дастоварҳои биохимияи муосир: ҷанбаҳои назариявӣ ва бунёди. Душанбе - 2017. С 25-26.

[14-М] Ганиев Н.Х. Влияние растительного лекарственного сбора «Гепатрил» на функциональные показатели печени при экспериментальном токсическом гепатите, вызванном CCl_4 . [Матн]/ Ганиев Н.Х., Ганизода В.А // Маводи кон Ҷумҳуриявӣ. ДМТ Дастоварҳои биохимияи муосир дар Тоҷикистон. Душанбе – 2020. С 34 37.

[15-М]. Ганиев Н.Х. Влияние нового гепатопротектора из астрагала мохнатого на некоторые биохимические показатели при токсическом гепатите. [Матн]/ Ганиев Н.Х. // Маводи конференсияи байналмилалии илмии Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Шӯрои олимони ҷавон «Нақши олимони ҷавон дар рушди илм, инноватсия ва технология» бахшида ба 25-солагии истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. 19-20 майи соли 2016. С. 178-180.

[16-М]. Ганиев Н.Х. Гепатозащитное действие «НОУ-ХАУ» на остром эксперименте при отравлениях с помощью четыреххлористого углерода. [Матн]/ Ганиев.Н.Х. Самандаров. Н.Ю., Сухробов П.Ш // Маводи конференсияи дуҷуми ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ олимони ва муҳоқиқони ҷавонони ДМТ «Донишгоҳи миллии Тоҷикистон – маркази тайёр кардани мутахассисони соҳибунвон» бахшида ба 25-солагии истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон 17-18 майи соли 2016 С. 302-304.

[17-М]. Ганиев Н.Х. Хосиятҳои гипопротектории пайвастагиҳои фаъоли биологии ҷӯбқаду. [Матн]/ Ганиев Н.Х., Убайдулло // Маводҳои конференсияи илмии ҷумҳуриявӣ “Ҳолати захираҳои биологии минтақаҳои кӯҳӣ вобаста ба тағирёбии иқлим”. Хоруг-2016. С.176-178.

[18-М]. Ганиев Н.Х. “Изучение гепатопротекторных свойств лекарственных растений при токсическом поражении печени четыреххлористым углеродом в эксперименте”. [Матн]/ Ганиев Н.Х.,

Сафаров Б.И. // Материалы научно – практической конференции молодых учёных и студентов ТГМУ им. Абуали ибни Сино с международным участием, посвящённой “Году молодёжи” Душанбе 28 апреля 2017. с 430 .

[19-М]. Ганиев Н.Х. Поиск новых гепатопротекторов растительного происхождения в лечении заболеваний печени. [Матн]/ Мироджов Г.К., Ганиев Н.Х., Курбонов М.К, Якубова М.М// Маводҳои Конференсияи шашуми байналмилалии «Хусусиятҳои экологии гуногунии биологӣ» Душанбе, 2015. С. 99.

[20-М]. Ганиев Н.Х. Муайян намудани элементҳои вазнини таркиби маводи «Гепатрил» // Ганиев Н.Х. Мирзоев Б. Курбонов М.Қ. // Конференсияи байналмилалии илмӣ “Ташакулёбӣ ва рушди биологияи эксперименталӣ дар Тоҷикистон” бахшида ба 90-солагии зодрузи академики АМИТ Ю.С. Носиров (Тоҷикистон, ш. Душанбе, 24 августи соли 2022).

Нахустпатент

[1-М] Ганиев Н.Х. Маводи «Гепатрил» барои муолиҷа ва пешгирии бемориҳои амали гепатопротекторӣ. Ба ихтироъ нахустпатент №ТJ 998 дода шудааст[Матн]/ Мироджов Г.Қ., Курбонов М., Якубова М.М., Ганиев Н.Х. Убайдулло М.О. 31.0.5.2019 ба қайд гирифта шуд.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия: Диссертатсия дар ҳаҷми 146 саҳифа, пешниҳоди 15 ҷадвал ва 38 расм мураттаб гардида, аз қисматҳои зерин: рӯйхати ихтисорот, муқаддима, шарҳу тавзеҳи адабиёт, мавод ва усулҳои таҳқиқот, натиҷаҳо ва муҳокимаи онҳо, ҷамъбаст, хулосаҳо, рӯйхати адабиётҳо, ки 140 манбаъ (113 манбаи ватанӣ ва кишварҳои ИДМ, 27 муаллиф аз хориҷи дур) таркиб ёфтааст.

Мувофиқати матни рисола ба ихтисосе, ки аз рӯи он барои дифо пешниҳод мегардад.

Нуктаҳои асосии натиҷаҳои илмӣ таҳқиқот, ки дар диссертатсия дарҷ гардида аст ба шиносномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бандҳои 1, 3, 4 шиносномаи ихтисоси 14.03.06 – “Фармакология, фармакологияи клиникӣ” мувофиқат мекунанд.

Диссертатсия “Таъсири гепатопротектории маҷмӯи растаниҳои доругии маводи «Гепатрил» ҳангоми осеби токсикӣ чигар бо СС14” Ганиев Начмиддин Хуршедович кори анҷомёфтаи таҳассусии илмӣ мебошад, ки натиҷаҳоеро дар бар мегирад, ки дар асоси тадқиқот дар сатҳи баланди илмӣ-техникӣ бо истифода аз усулҳо ва таҷҳизоти муосири замонавӣ гузаронида шудааст. Натиҷаҳои дар диссертатсия дарҷ

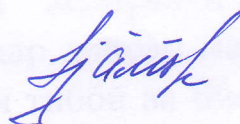
гардида эътимоднок ва асли буда, навоари илмӣ ва ахамияти амалӣ доранд.

Иштироккунандагони маҷлиси илмӣ-техникии МИБваТ АМИТ рисола ва маводҳои ба он дахлдоштаро муҳокима намуда, ба чунин хулоса омаданд, ки кори диссертасиони Ғаниев Н.Х., ба талаботи Комиссияи олии аттестасиони назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгу буда, барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фарматсефти, аз рӯи ихтисоси 14.03.06 – Фармакология, фармакологияи клиникӣ пешниҳод гардад.

Хулоса дар ҷаласаи васеи Шурои илмӣ-техникии Маркази инноватсионии биология ва тиббии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (МИБваТ АМИТ) қабул карда шудааст.

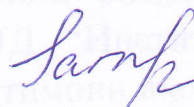
Дар маҷлис 15 нафар иштирок дошт. Натиҷаҳои овоздиҳӣ: «тарафдор» - 15 нафар; "зид" - нест.; «бетараф» - нест, протоколи № 4 аз 24.05.2023с.

Раиси Шурои илмӣ-техникии
МИБваТ АМИТ д.и.б, дотсент

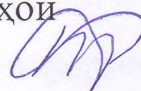
Саттаров Ҷ.С.

Котиби маҷлис
Ходими пешбари илмӣ, н.и.б.

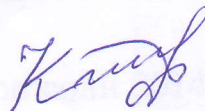
Саидов Н.С.

Ходими калони илмии Пажӯҳишгоҳи давлатии
Ғизои Вазорати саноати ва технологияҳои
нави ҶТ д. и. т.

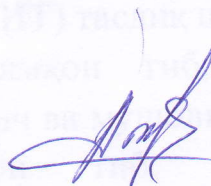
Саидов А.А.

Мудирри озмоишгоҳи биологияи тиббӣ
ва биотехнологияи маводи доруворӣ
Маркази инноватсионии биология ва
тиббии Академияи миллии илмҳои
Тоҷикистон н.и.к.

Қурбонов М.Қ.

Имзои Саттаров Ҷ.С.
ва Саидов Н.С. роғаслик менамоям
нозири Шуъбаи кадрӣ МИБ ва Т

Усмонова П.